

Curriculumvernieuwing geschiedenis

Albert van der Kaap

Recent is een commissie begonnen aan de herziening van het examenprogramma geschiedenis. Aanleiding voor o.a. Trouw om aandacht aan het geschiedenisonderwijs te besteden.

Op 5 oktober 2024 stond in Trouw een artikel waarin drie genomineerden voor de titel beste geschiedenisdocent van 2024 hun mening gaven over de onderwerpen/thema's die aan de orde zouden moeten komen.

Volgens Hidde Wierda (die werd gekozen tot beste geschiedenisdocent) zou, door de komst van veel migranten naar ons land, ons curriculum minder op West- of Oost-Europa gericht moeten zijn. Hij pleit voor onderwerpen als de geschiedenis van Afrika, de Ottomanen en/of de Molukken.

Ook een andere genomineerde pleit voor aandacht voor meer, wat hij noemt, wereldgeschiedenis noemt en geeft als voorbeelden de geschiedenis van de Maya's en de Sami. Ik zeg bewust wat hij wereldgeschiedenis noemt, want dit is toch echt iets anders dan wat de commissie wereldgeschiedenis van de VGN eronder verstaat.

Een derde docent, vermoedelijk (vooral) werkzaam in het vmbo zou liever zien dat het vak geschiedenis meer de kant opgaat van maatschappijkunde.¹

Deze geluiden zijn niet nieuw. Al eerder, in 2022, pleitte een aantal docenten er in dezelfde krant voor om meer aandacht te besteden aan of in ieder geval meer rekening te houden met de migratieachtergrond van leerlingen.²

Ook in Trouw van 14 juni 2022 had een leerling (van 6 gymnasium) kritiek op het curriculum van geschiedenis. In een geglobaliseerde wereld zou er volgens haar meer aandacht moeten zijn voor sw geschiedenis van landen buiten Europa en voor die van de VS. Bovendien pleitte zij voor een actueel leerplan. Er is geen of nauwelijks aandacht voor bijvoorbeeld Rusland, meent zij, terwijl dat toch heel actueel is, waarbij zij uiteraard doelt op de oorlog van dat land tegen Oekraïne.

Op 9 oktober 2024 reageerde Misha Lavooij in Trouw op de bijdrage van 5 oktober.³ De gedane voorstellen reflecteren, meent hij, de modieuze tijdgeest aan de universiteiten en op krantenredacties, maar zijn slecht doordacht en praktisch niet goed uitvoerbaar: het curriculum moet ruimte bieden aan de geschiedenis van in Nederland woonachtige culturele minderheden (voorstel 1), het moet de wereldgeschiedenis centraal stellen (voorstel 2), en geschiedenis zou een soort maatschappijkunde moeten worden, een vak over verleden, heden en toekomst (voorstel 3).

Als we dit zouden doen, zegt hij, lopen leerlingen het risico onder het mom van 'wereldgeschiedenis' heel weinig te leren over heel veel onderwerpen. Geen rode lijn, geen context, geen diepgang. Bovendien, de afgelopen jaren kwamen vele Syriërs, Afghanen en Oekraïners naar Nederland: wie van hen geven we ruimte in ons curriculum? En op grond waarvan sluiten we de één uit, en de ander

¹ <https://www.trouw.nl/binnenland/breek-de-muren-in-het-geschiedenisonderwijs-af-waarom-niet-ook-meer-afrikaanse-historie-en-het-ottomaanse-rijk~b128c2ec/>

² Gerrit-Jan Kleinjan, Trouw 13 mei 2022.

³ <https://www.trouw.nl/opinie/opinie-bedelf-scholieren-niet-onder-een-modieuze-massa-wereldgeschiedenis~b40b0770/>

in? Een stad als Rotterdam prijst zichzelf om de 'meer dan 170 nationaliteiten' die zich binnen haar stadsgrenzen gevestigd hebben. We openen zo een discussie zonder einde.

Toch start hij zelf een discussie (ervan uitgaande dat hij niet wil dat één persoon het curriculum bedenkt). Hij zegt namelijk: *'Wat zouden we wel kunnen doen? Laten we allereerst zoeken naar de gemene deler in onze multiculturele samenleving. Alle culturele minderheden die zich hier gevestigd hebben, hebben dat gedaan met het oog op een toekomst in Nederland. Geef juist hen de gelegenheid om, samen met degenen die hier diepere wortels hebben, de wordingsgeschiedenis van Nederland te leren kennen. Aangevuld met de prachtige collecties van onze vele (rijks)musea schrijft dit curriculum zichzelf.*

Vul dit aan met een uitvoerige behandeling van Nederlands koloniaal verleden, van J.P. Coen tot Anton de Kom. Actueel, maatschappelijk relevant en historisch verantwoord. Bovendien: welk onderwerp leent zich nu beter voor een relevante invulling van het begrip 'wereldgeschiedenis' dan juist het kolonialisme? Zorg tot slot voor een historische context die de wordingsgeschiedenis van relevante politieke en rechtsstatelijke instituties in beeld brengt. De bestaande historische context rond de moderne Duitse geschiedenis biedt daarvoor voldoende aanknopingspunten.'

Discussie over een rationale

Persoonlijk denk ik dat het goed zou zijn (of misschien moet ik zeggen dat het goed zou zijn geweest) als er, voor we beginnen aan een antwoord op de vraag wat er in het curriculum zou moeten staan, eerst eens een breed gedragen discussie zouden voeren over de rationale van ons vak. Juist door de breed uitwaaiende kritiek en de beperkte tijd die er voor het vak beschikbaar is, is het belangrijk na te denken over het doel van het geschiedenisonderwijs. Wat wil je ermee bereiken? Een helder antwoord op die vraag zal vervolgens vanzelf richting geven aan de antwoorden op de wat-vraag.

Jaren geleden alweer vroeg ik een aantal docenten waarom ze eigenlijk les gaven over de Koude Oorlog. Niemand kwam verder dan een antwoord als: Ik wil een overzicht geven van de belangrijke gebeurtenissen van na W.O.II. Een antwoord op de wat-vraag dus, maar de vraag waarom dat dan belangrijk is of zou zijn, werd niet beantwoord. Bij een onderzoek onder docenten dat ik een jaar of tien geleden deed, suggereerde een collega om dit onderwerp in het vervolg maar achterwege te laten, de Koude Oorlog was, wat hem betreft, in 1989 geëindigd. Of wij daar tegenwoordig nog zo overdenken? Ik waag het te betwijfelen.

En, stel dat je met elkaar zou besluiten dat het belangrijk is recht te doen aan de, zeer pluriforme, herkomst van onze leerlingen, wat betekent dat dan? Wat houdt het precies in als je rekening wilt houden met de migratieachtergrond van leerlingen en is het wel sowieso wel mogelijk (en wenselijk)?

Ook de vraag of het vak geschiedenis actueler zou moeten zijn vereist een grondige discussie. Dient het geschiedenisonderwijs de leerling van nu bagage te geven om de huidige situatie in de wereld te kunnen duiden of moeten wij leerlingen voorbereiden op de wereld van over tien/twintig jaar, een wereld die wij nog niet kennen of kunnen voorspellen.

In onderstaande artikelen werp ik een aantal vragen op die aan de orde zouden kunnen komen bij de twee thema's:

- Rekening houden met migratieachtergrond
- Uitgaan van de actualiteit

Rekening houden met de (niet-westerse)migratieachtergrond van leerlingen?!

In een artikel over geschiedenis op school⁴ pleit een aantal docenten ervoor om meer aandacht te besteden aan of rekening te houden met de migratieachtergrond van leerlingen. *‘Op de school waar ik werk’,* zegt een van hen, *‘hebben we leerlingen uit landen als Eritrea en Syrië en ook leerlingen met een Marokkaanse en Turkse achtergrond.’* Ze houdt haar duim en wijsvinger een paar centimeter uit elkaar: *‘Het onderdeel gastarbeiders is nu zo’n klein stukje. De Tweede Wereldoorlog vanuit het perspectief van de Midden-Oosten? Geen woord daarover.’* Een collega vult aan: *‘Hetzelfde geldt voor Suriname en de Nederlandse Antillen. Daarover leren kinderen vrijwel niks.’*

Beiden vinden het gek dat er bijna niks wordt gedaan met de achtergronden van veel van onze leerlingen. Een sympathieke gedachte, meer rekening houden met waar leerlingen vandaan komen en daarmee rechtdoen aan de diversiteit van onze leerlingen. *‘Hoe kun je weten wie je bent’,* zegt illustrator Nora Krug, *‘als je niet begrijpt waar je vandaan komt’?* Zij woont, als Duitse, in New York tussen mensen die ongeveer hetzelfde culturele perspectief hebben op de geschiedenis. Zij voelt ongemak als ze zich realiseert dat de grootvader van de chassidische man, die zij op een wandeling door de stad, passeert, in theorie kan zijn gedood door haar grootvader. Dit ongemak spoorde haar aan tot het maken van het boek *Heimat*.⁵

Alle redenen dus om tegemoet te komen aan de wens van genoemde docenten? De oproep dwingt ons in ieder geval om telkens opnieuw de vraag te stellen naar de rationale van ons vak. Wat wil je met je geschiedenisonderwijs bereiken? Maar er zijn meer vragen, bijvoorbeeld: Wat bedoel je precies met recht doen aan de (migratie)achtergrond van leerlingen? En is het, gegeven de zeer beperkte tijd die er voor ons vak beschikbaar is, mogelijk recht te doen aan de (niet-Westerse) achtergrond van leerlingen?

1. Is het goed (wenselijk, zinvol) recht te doen aan de (migratie)achtergrond van leerlingen?

Om te kunnen bepalen of je überhaupt rekening wilt houden met de achtergrond van leerlingen zul je je om te beginnen moeten afvragen wat je met je onderwijs in geschiedenis wilt bereiken. Het overall doel van ons geschiedenisonderwijs is om leerlingen historisch besef bij te brengen en hen te leren historisch te denken en te redeneren. Dat doel kan bereikt worden met, in principe, elk thema. Maar de vraag is of we de te behandelen thema’s als samenleving toch niet willen bepalen.

‘De belangrijkste vraag voor hedendaags geschiedenis:’, zegt Gwen Vergouwen⁶ op Twitter⁷, *is: waarom zijn we wie we zijn? Welaan, ik vertrek steeds vanuit een gedeeld verleden beginnen bij de Mediterrane wereld die mee gevormd werd door zowel Noord-Europa als het Nabije Oosten.’* Met een dergelijke keuze sluit je waarschijnlijk, voor wat betreft oudheid en middeleeuwen, wel aan bij leerlingen met een Europese en mogelijk met Noord-Afrikaanse of Voor-Aziatische achtergrond, maar niet bij leerlingen met (voor)ouders uit de rest van de wereld. Bovendien is het de vraag of er ook aandacht is voor de geschiedenis van de vroegmoderne en moderne tijd in bijvoorbeeld Oost- en Zuid-Europa.

⁴ Gerrit-Jan Kleinjan, Trouw 13 mei 2022.

⁵ Artikel van Remke de Lange in Trouw, 12 november 2022.

⁶ Leraar geschiedenis in Antwerpen en bijzonder academisch medewerker van de universiteit van Antwerpen.

⁷ 12 november 2022.

Het is alweer enige tijd gelden dat er door bepaalde groepen in onze samenleving gepleit werd voor een Nationaal Historisch Museum, dat zou moeten bijdragen aan een gedeelde (historische) identiteit van iedereen die in ons land woont. Als wij het belangrijk vinden dat iedereen, met of zonder migratieachtergrond, kennis heeft van het Nederlandse verleden, dan zullen wij aan dat verleden (ruim) aandacht moeten besteden, waarbij het niet relevant is waar een leerling of diens ouders oorspronkelijk vandaan komen.

In *Ontwikkelingen in de tijd. Toelichting en nadere uitwerking historisch referentiekader* lezen we dat een referentiekader (lees in dit verband: geschiedenisonderwijs) relevant moet zijn voor wat mensen in het heden bezighoudt en hun perspectief op de toekomst moet voeden. Wat doen leerlingen met het verleden dat de gemeenschappen waar ze deel van uitmaken gevormd heeft? Intrigerend in deze zin is gebruik van het meervoud 'gemeenschappen'. Moeten we hierin lezen dat het niet alleen gaat om de Nederlandse gemeenschap, waar alle leerlingen deel vanuit maken, maar ook om de culturele gemeenschap waar elke leerling deel vanuit maakt en die heel divers is? Zonder flauw te willen zijn, hieronder kunnen niet alleen niet-westerse culturen worden verstaan, maar ook regionale gemeenschappen. In een artikel in het online tijdschrift werd bijvoorbeeld aandacht gevraagd voor het verhogen van de motivatie van leerlingen, door aan te sluiten bij lokale of regionale geschiedenis.

Het nieuw voorgestelde referentiekader, waar hierboven al aan werd gerefereerd, is duidelijk geschreven vanuit een Nederlands perspectief en westers perspectief. De onderwerpen geen betrekking hebben op Nederland, gaan over aspecten van de Europese geschiedenis. De geschiedenis van de rest van de wereld komt alleen aan bod, voor zover deze het gevolg zijn van Europese bemoeienis met bepaalde gebieden. Zie onderstaande samenvatting van de vijf tijdvakken in het nieuwe referentiekader voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Tijdvak 1. Met een beetje goede wil kun je voor dit tijdvak aandacht besteden aan Amerika en China, maar dat zal dan wel een aanvulling zijn op de traditionele nadruk op het ontstaan van de landbouw in het Midden-Oosten. Begrip van het onderwerp is, lijkt me, niet echt afhankelijk van het gebied dat bestuurd wordt.

Tijdvak 2. Dit tijdvak is toegespitst op de klassieke oudheid, met name op het oude Hellas en de verspreiding van de klassieke cultuur in Europa.

Tijdvak 3. Dit tijdvak dat de hele middeleeuwen omvat, heeft volledig betrekking op Europa, met een uitzondering waar het (de verspreiding van de Islam) betreft.

Tijdvak 4. Dit tijdvak is volledig gericht op Nederland en Europa. Weliswaar is er aandacht voor Amerika en Azië, maar dan als uitvloeisel van de Europese expansie.

Tijdvak 5. Het perspectief dat in dit tijdvak wordt gehanteerd, is het Europese perspectief. Vandaaruit is er aandacht voor bijvoorbeeld Azië en/of Afrika, maar dan wel in relatie tot het Europese moderne kolonialisme. Ook is er ruimte voor de dekolonisatie van voormalige koloniën.

Uiteraard kan de opkomst en toepassing van totalitaire ideologieën behandeld worden aan de hand van Chili, maar de kans is natuurlijk groot dat dat gedaan wordt aan de hand van Duitsland en Rusland. Het ontstaan van totale oorlogen en genocide zou anders wel volledig in de lucht komen te hangen, net als de blokvorming na W.O.II. En als het gaat om de groei van de welvaart en de

diversiteit denkt men natuurlijk in eerste instantie aan Nederland en in veel mindere mate aan Europa, laat staan de rest van de wereld..

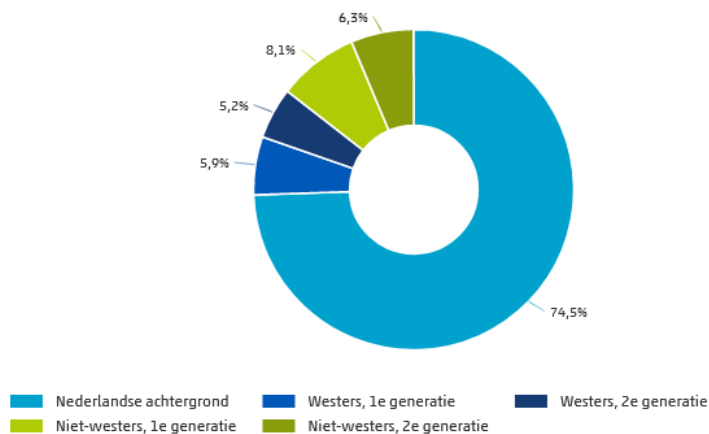
Al dan niet bewust, is er in het nieuwe referentiekader niet gekozen voor een heel andere rationale. Bijvoorbeeld een die uitgaat van wereldgeschiedenis (zie de desbetreffende werkgroep van de VGN) met een keuze voor grote wereldomspannende thema's.

2. Wat bedoel je precies met recht doen aan de (migratie)achtergrond van leerlingen?

Onderwijs afstemmen op leerlingen met een (migratie) achtergrond

Om te beginnen zo maar even een paar cijfers. Op 1 april 2022 had een kwart van de inwoners van ons land een migratieachtergrond.

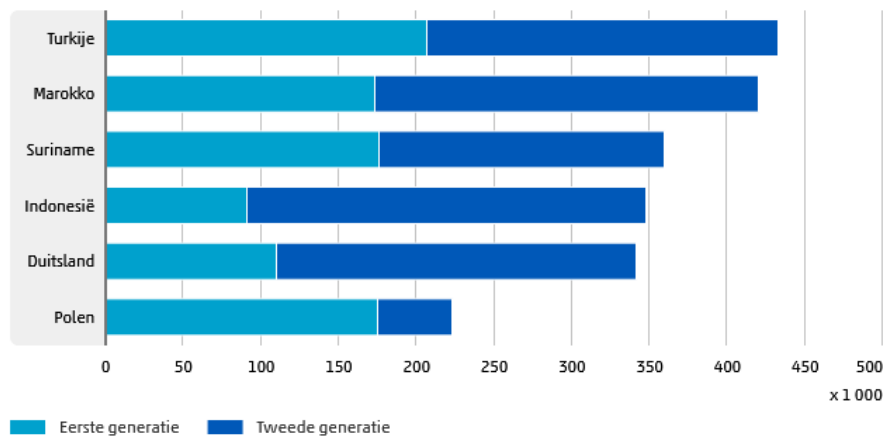
Bevolking, april 2022*

- In 2005 woonden er 3,1 miljoen mensen met een migratieachtergrond in Nederland.
- In 2015 woonden er 1,8 miljoen mensen die niet in Nederland geboren zijn.
- Mensen met een volledige of gedeeltelijke niet-westerse achtergrond wonen voornamelijk in de grotere steden.
- Sinds 2017 vormen bewoners met een migratieachtergrond, westers en niet-westers, een meerderheid in Amsterdam (2011), Rotterdam (2013) en Den Haag.⁸

⁸ https://nl.wikipedia.org/wiki/Bevolking_van_Nederland#cite_note-29

Top 6 herkomst inwoners met migratieachtergrond, april 2022*

Als je onderwijs wilt afstemmen op de (migratie) achtergrond van je leerlingen moet je, in ieder geval in theorie, rekening houden met 233 verschillende nationaliteiten. Uiteraard heeft niet elke docent geschiedenis met zoveel verschillen nationaliteiten te maken. Bovendien zal het aantal van streek tot streek, van stad tot stad verschillen. In de grote steden in de randstad zal het aantal leerlingen met een niet-Nederlandse achtergrond aanmerkelijk groter zijn dan op het Zeeuwse of Groningse platteland. Maar ook binnen de grote steden zal het een groot verschil maken of je lesgeeft op een zogenaamde 'zwarte' of 'witte' school.

Je zou je natuurlijk kunnen beperken tot de grootste groepen, maar waar leg je dan de grens? Er zijn in ons land 125 nationaliteiten met meer dan 1000, 52 met meer dan 10.000, 15 met meer dan 50.000 en 14 met meer dan 100.000 personen. En dan zijn de meer dan 150.000 personen uit Aruba en de voormalige Antillen nog niet eens meegerekend.⁹

En waar hebben we het over als je recht wilt doen aan de migratieachtergrond van een leerling? Maak je voor elke leerling een curriculum op maat, met onderwerpen die betrekking hebben op het land, de regio of het werelddeel waar de leerling vandaan komt? Of ga je in een gemeenschappelijk curriculum ruimte maken voor thema's die rekening houden met de herkomst van de leerling?

Of kijk je of je bij elk willekeurig onderwerp uit de Europese geschiedenis ruimte kunt maken voor het leggen van relaties met de geschiedenis van het land van de voorouders? Bijvoorbeeld 'De Tweede Wereldoorlog vanuit het perspectief van het Midden-Oosten', zoals een van de docenten oppert, voor de ene leerling, of vanuit Afrikaans of Latijns-Amerikaans perspectief voor een andere?

En is het sowieso mogelijk en zinvol bij elk willekeurig onderwerp, bijvoorbeeld bij de Grieken of bij het ontstaan van handel en steden in de late middeleeuwen, of de wetenschappelijke revolutie of de Verlichting?

Misschien kun je beperken tot enkele onderwerpen, waarbij er echt een zinvolle relatie is te leggen met de individuele achtergrond van leerlingen?

Rekening houden met de (migratie) achtergrond van leerlingen

Je onderwijs afstemmen op de achtergrond van leerlingen is één ding, hiermee rekening houden in je onderwijs is een andere kwestie. Dit is in principe altijd een goed didactisch en pedagogisch

⁹ https://nl.wikipedia.org/wiki/Bevolking_van_Nederland

uitgangspunt. Dit geldt overigens niet alleen voor wat betreft een migratieachtergrond, maar ook voor de sociale en culturele achtergrond van leerlingen. Het is bijvoorbeeld nuttig om je af te vragen of de voorkennis van leerlingen met minder welvarende ouders of van leerlingen met een (migratie)achtergrond bij bepaalde onderwerpen minder groot is en hoe belangrijk dat is voor het kunnen volgen van de lessen.

Wie heeft nog nooit gemerkt dat de religieuze achtergrond van leerlingen, een factor van belang is, , zowel in negatieve als in positieve zin? Moslimleerlingen zullen mogelijk minder moeite hebben met een onderwerp als (verspreiding van) de Islam. Leerlingen uit belijdend protestantse en katholieke milieus zullen mogelijk minder moeite hebben met onderwerpen als de Hervorming of De Opstand dan leerlingen zonder die achtergrond.

Ook de mate waarin leerlingen de Nederlandse taal beheersen kan van invloed zijn op het presteren van leerlingen bij het vak geschiedenis, maar ook hier geldt dat dit zowel voor leerlingen met als zonder een migratieachtergrond kan gelden. Dit betekent niet dat je concessies moet doen aan het taalgebruik in teksten, maar wel dat je (aanvullende) opdrachten kunt geven, waarin leerlingen werken aan het verbeteren van hun Nederlands. Zinvol is het ook om aandacht te besteden aan het vakjargon dat eigen is aan het vak geschiedenis en aan wat er van leerlingen wordt verwacht als in de opdracht staat: 'toon aan', 'leg uit' 'verklaar' of wat er precies wordt verwacht bij het werken met bronnen.

Al zul je je er ook dan bewust van moeten zijn dat leerlingen met een migratieachtergrond extra moeite met de leerstof kunnen hebben. Uit onderzoek is bijvoorbeeld gebleken dat de mate waarin leerlingen over algemene kennis beschikken van (grote) invloed is op het lezen en begrijpen van teksten in een moderne vreemde taal. Het is meer dan aannemelijk dat deze problemen zich ook bij het vak geschiedenis voordoen, zoals bleek uit een studie naar de effecten van een niet-westerse migratieachtergrond op de prestaties op de toelatingstoets voor de pabo. Leerlingen met een niet-westerse achtergrond scoorden doorgaans lager, dan leerlingen wie (voor)ouders altijd al in ons land gewoond hebben. In een enkel geval scoorden leerlingen met een niet-westerse achtergrond beter.

Uitgaan van de actualiteit

Albert van der Kaap

In Trouw van 14 juni 2022 heeft een leerling van 6 gymnasium kritiek op het curriculum van geschiedenis. In een geglobaliseerde wereld zou er volgens haar meer aandacht moeten zijn voor landen buiten Europa en de VS. Belangrijker is echter is haar pleidooi voor een actueel leerplan. Er is geen of nauwelijks aandacht voor Rusland, terwijl dat toch heel actueel is, waarbij zij uiteraard doelt op de oorlog van dat land tegen Oekraïne. *'Hoe kunnen wij ons informeren over actuele gebeurtenissen in de wereld, terwijl we niks over de geschiedenis ervan weten?'* Een begrijpelijke reactie, maar ze eindigt haar ingezonden brief met een opmerking die een belangrijk dilemma voor het geschiedenisleerplan blootlegt, en die in strijd lijkt met haar eerdere opmerkingen: *'Minister Dijkgraaf, help ons zodat we geschiedenisles krijgen waaraan we in de toekomst iets hebben'.*

Ik zeg bewust in strijd lijkt, want theoretisch is het natuurlijk mogelijk om een leerplan te maken waarin enerzijds wordt ingegaan op actuele kwesties en waarin de historisch achtergrond ervan wordt geschetst die helpt deze kwesties te duiden. Anderzijds kun je in het leerplan kiezen voor thema's waarvan we nu denken dat deze in de toekomst relevant zouden kunnen zijn voor de leerling van nu. De vraag is natuurlijk kun je nu bepalen wat over een jaar of tien, twintig voor de leerlingen

van nu relevant zijn? In een onderzoek onder docenten een jaar of zeven terug pleitte een (jonge) collega ervoor om het thema De Koude Oorlog te vervangen voor een over China. De Koude Oorlog was immers verleden tijd. Ik vraag me af of deze collega er nu, anno 2022, nog net zo over denkt. En stel je besteedt nu ruim aandacht aan de (achtergrond van de) oorlog tussen Rusland en Oekraïne. Kun je dan nu een inschatting maken van het belang van dit thema voor de leerling over, zeg, tien jaar? Of is dat niet van belang en gaat het erom dat de leerling die nu op school zit, zich een onderbouwde eigen mening kan vormen over deze oorlog?

Tijd is een andere factor waar je rekening mee zult moeten houden. Het huidige programma in de onderbouw, maar ook in de bovenbouw biedt in theorie ruimte voor eigen keuzes waar het de onderwerpen betreft en als het gaat om aandacht te besteden aan de actualiteit. Maar laat de praktijk dit ook toe? In de onderbouw moet geschiedenis het op havo en vwo doen met (door de bank genomen) zes lessen in drie jaar. Dat betekent dat er voor elk kenmerkend aspect slechts weinig lessen beschikbaar zijn. Kiezen voor andere thema's en/of voor lessen die aansluiten bij de actualiteit betekent dus schrappen in het bestaande curriculum. Dat is met de huidige, zeer globaal geformuleerde, kerndoelen zeker een mogelijkheid, maar de vraag is, wil je dat, en welke keuzes maak je dan. In de onderbouw van het vmbo is overigens nog veel minder tijd beschikbaar, namelijk maximaal drie tot vier uur in twee jaar.

Ook in de bovenbouw is er, binnen het schoolexamen, in theorie voldoende mogelijk om eigen keuzes te maken. Het programma voor het centraal examen havo is echter (door een verschuiving van vier tijdvakken van ce naar se) al aangepast omdat docenten klaagden over een overladen programma. Rekening houden met de actualiteit wordt er bovendien niet gemakkelijker op als je jaren van tevoren een pta moet inleveren.

Misschien geldt ook hier, net als bij de wens meer rekening te houden met de (migratie) achtergrond van leerlingen, dat het zinvol is een meer fundamentele discussie te voeren over de rationale van ons vak en om gezamenlijk een antwoord te zoeken op o.a. de volgende vragen:

1. Is er genoeg ruimte in het programma van de onderbouw en de bovenbouw om tijd vrij te maken voor actuele thema's?
2. Is het wenselijk/zinvol als er in het examenprogramma een domein 'actuele geschiedenis' wordt opgenomen?
3. Is het belangrijk dat wordt gewaarborgd dat docenten ook daadwerkelijk voldoende tijd en aandacht aan dit domein besteden (bijvoorbeeld door inspectietoezicht of collegiale visitatie)?
4. Is het, in dit kader, wenselijk/zinvol dat opnieuw verboden wordt om onderwerpen van het ce te toetsen in het se? Sinds deze eis is losgelaten en sinds het centraal examen steeds belangrijker is geworden t.o.v. het schoolexamen, dreigt het se steeds meer een kopie te worden van het programma van het centraal examen.
5. Mag je van leerlingen die nu de school bezoeken vragen onderwerpen te noemen die zij nu interessant vinden en/of die hen over tien, twintig jaar van dienst zijn?
6. Hoeveel (les) tijd wil je aan een actueel thema besteden? Bepaal je eerst wat het doel is en bepaal je vervolgens hoeveel tijd je daaraan wilt besteden, of ontwerp je een curriculum uitgaande van de huidige hoeveelheid lestijd.

Curriculum (her)ontwerp

Al jaren worden er pogingen gedaan om te komen tot een herijking van de curricula voor de diverse

vakken. Het begon met Onderwijs2032, dat niet tot het gewenste resultaat leidde. Toen deed men onder de noemer van Vurriculum.nu een nieuwe poging en toen het er op ging lijken dat dit een Curriculum.later zou worden, gooide men het weer over een andere boeg.

Momenteel worden er - voor bijvoorbeeld geschiedenis - voorbereidende werkzaamheden getroffen om te komen tot een nieuw of vernieuwd curriculum. Het nieuwe Referentiekader maakt hier deel van uit.

Voor je hiermee begint zou er volgens mij een antwoord moeten komen op de volgende vragen:

Herijking:

- Wat is het doel, de rationale, van het huidige programma?
- Wat zijn de onderleggers van dit curriculum, met andere woorden hoe probeerde men dit doel te realiseren?
- In hoeverre heeft dit curriculum aan zijn doel beantwoord? Is hier onderzoek naar gedaan?
- Is er een sterkte-zwakke analyse van het vigerende curriculum gemaakt, en zo ja, wat zijn daarvan de uitkomsten?
- In hoeverre is het huidige curriculum nog actueel?
- Zijn er maatschappelijke ontwikkelingen (zie ook het artikel over de vraag of het curriculum afgestemd zou moeten worden op leerlingen met een migratieachtergrond)
- Kun je toe met aanpassingen of moet je een geheel nieuw curriculum ontwerpen

Curriculumontwerp

Alvorens na te denken over de inhoud van het curriculum is het, denk ik, goed een antwoord te formuleren op de volgende vragen:

- Hoe bouw je een curriculum op? Is er/ moet er een doorgaande leerlijn zijn, en zo ja, waaruit bestaat die dan?
- Moet er een gelijklopende systematiek gehanteerd worden in po, onderbouw vo en bovenbouw?
- Moet er een gelijklopende systematiek gehanteerd worden in vmbo, havo en vwo?